

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΤΥΜΠΑΝΟΥ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΑΕΤΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ RESTORATION OF THE TYMPANUM OF THE PARTHENON WEST PEDIMENT

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ: Β. ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ, Β. ΜΑΝΙΔΑΚΗ / ARCHITECTURAL PROPOSALS: V. ELEFThERIOU, V. MANIDAKI

Το τύμπανο του αετώματος του Παρθενώνα συντίθεται από 10 ορθοστάτες με μέγιστο ύψος 3,425 μ. Οι ιδιαίτερα υψηλοί κεντρικοί ορθοστάτες συνδέονταν με τον αντιθηματικό τοίχο συμπληρωματικά με οκτώ ζεύγη συνδέσμων ειδικής μορφής – τους λεγόμενους σπρεπτοσυνδέσμους και στο σύνολό τους ήταν γομφωμένοι αμφίπλευρα επάνω στα οριζόντια γείσα. Η τοποθέτησή τους έγινε από το μέσον προς τα άκρα.

Το μεγαλύτερο μέρος του δυτικού αετώματος και των εναέτιων γλυπτών, όπως και το σύνολο των ορθοστατών του τυμπάνου σώζονταν ακόμη και μετά την μεγάλη ανατίναξη του 1687. Η σταδιακή καταστροφή του άρχισε με τις ανεπιτυχείς ενέργειες για την απόσπαση των εναέτιων γλυπτών. Από σειρά σχεδίων της εποχής τεκμηριώνεται πως το σύνολο των ορθοστατών του τυμπάνου διατηρούνταν έως τα τέλη του 18^{ου} αι. Εντοπίζεται χρονικά η πτώση των δύο ορθοστατών του νότιου τμήματος του τυμπάνου (ίσως κατέπεσαν σε σεισμό) στη περίοδο 1799-1802.

Στα νεότερα χρόνια ταυτίστηκε μεγάλο μάρμαρο από τον κεντρικό ορθοστάτη της νότιας πλευράς (ΔΤΥ6) το οποίο και αναστηλώθηκε από τον Ορλάνδο. Δεύτερο μεγάλο θραύσμα του ίδιου ορθοστάτη εντοπίστηκε από τον Μ. Κορρέ το οποίο μαζί με το προηγούμενο συμπλήρωνε τον ορθοστάτη σε όλο του το ύψος. Στη εγκεκριμένη μελέτη προτείνεται, όπως και στο παρελθόν (μελέτη αποκατάστασης Παρθενώνα Μ.Κορρέ, Χ.Μπούρας 1983), η αποκατάσταση του ορθοστάτη στις αρχικές διαστάσεις του με την συμπλήρωση των δύο θραυσμάτων με νέο μάρμαρο.

Για αισθητικούς αλλά και στατικούς λόγους τίθεται προς συζήτηση η ανακατασκευή του 7^{ου} ορθοστάτη, του μόνου εκ του συνόλου που δεν διατηρείται. Η τεκμηρίωση της μορφής τους είναι πλήρης (η θέση του κατακόρυφου αρμού τεκμηριώνεται από τις εντομίες σπρεπτοσυνδέσμων στον αντιθηματικό τοίχο, το συνολικό του μήκος των ορθοστατών αθροιστικά υπολογίζεται κατ' αναλογία με το βόρειο διατηρούμενο τμήμα).

Η πλήρης συμπλήρωση των ορθοστατών του δυτικού τυμπάνου εγκρίθηκε από την ΕΣΜΑ και το ΚΑΣ το 2008 στο πλαίσιο του γενικού προγραμματισμού του έργου. Καθώς όμως προβλέπεται η εκπόνηση μελέτης εφαρμογής του υποπρογράμματος αποκατάστασης των ορθοστατών τίθεται εκ νέου το ερώτημα της πλήρους ή μερικής συμπλήρωσής τους.

The tympanum of the pediment of the Parthenon is composed of 10 orthostates with a maximum height of 3.425 m. The particularly tall central orthostates were connected to the backing wall by eight additional pairs of clamps of a special type – known as twisted clamps, all of which were doweled on both sides on the horizontal cornices. They were set from the middle towards the edges.

The greatest part of the western pediment and pedimental sculptures, as well as all of the orthostates of the tympanum had survived even after the great explosion of 1687. The gradual destruction began with the unsuccessful efforts towards the removal of pedimental sculptures. Based on a series of drawings of the time, it has been verified that all the orthostates of the tympanum had been preserved until the late 18th century. The collapse of the two orthostates of the southern part of the tympanum (perhaps during an earthquake) is temporally located in the period 1799-1802.

In later years, a large marble fragment from the central orthostate of the south side (ΔΤΥ6) had been identified, and it was restored by Orlandos. Another large fragment of the same orthostate had been located by M. Korres and, combined with the previous one, they complete the orthostate in its full height. In the approved study it is proposed, as in the past (study for the restoration of the Parthenon by M. Korres, Ch. Bouras 1983), to restore the orthostate to its original dimensions by supplementation of the two fragments with new marble.

For aesthetic but also structural reasons, the reconstruction of the 7th orthostate, the only one that has not preserved, is to be discussed. The documentation of their form is complete (the position of the vertical joint is detected by the presence of the socket for the twisted clamps in the inner side of the backing wall, and the entire length of the orthostates is calculated by analogy with the preserved northern part).

The complete supplementation of the orthostate of the western tympanum was approved by the Committee for the Conservation of the Acropolis Monuments (ESMA) and the Central Archaeological Council (CAC) in 2008 in the context of the overall programming of the project. However, as the project involves an implementation study for the subproject of the restoration of the orthostates, the question of the complete or partial supplementation of the orthostates is posed anew.

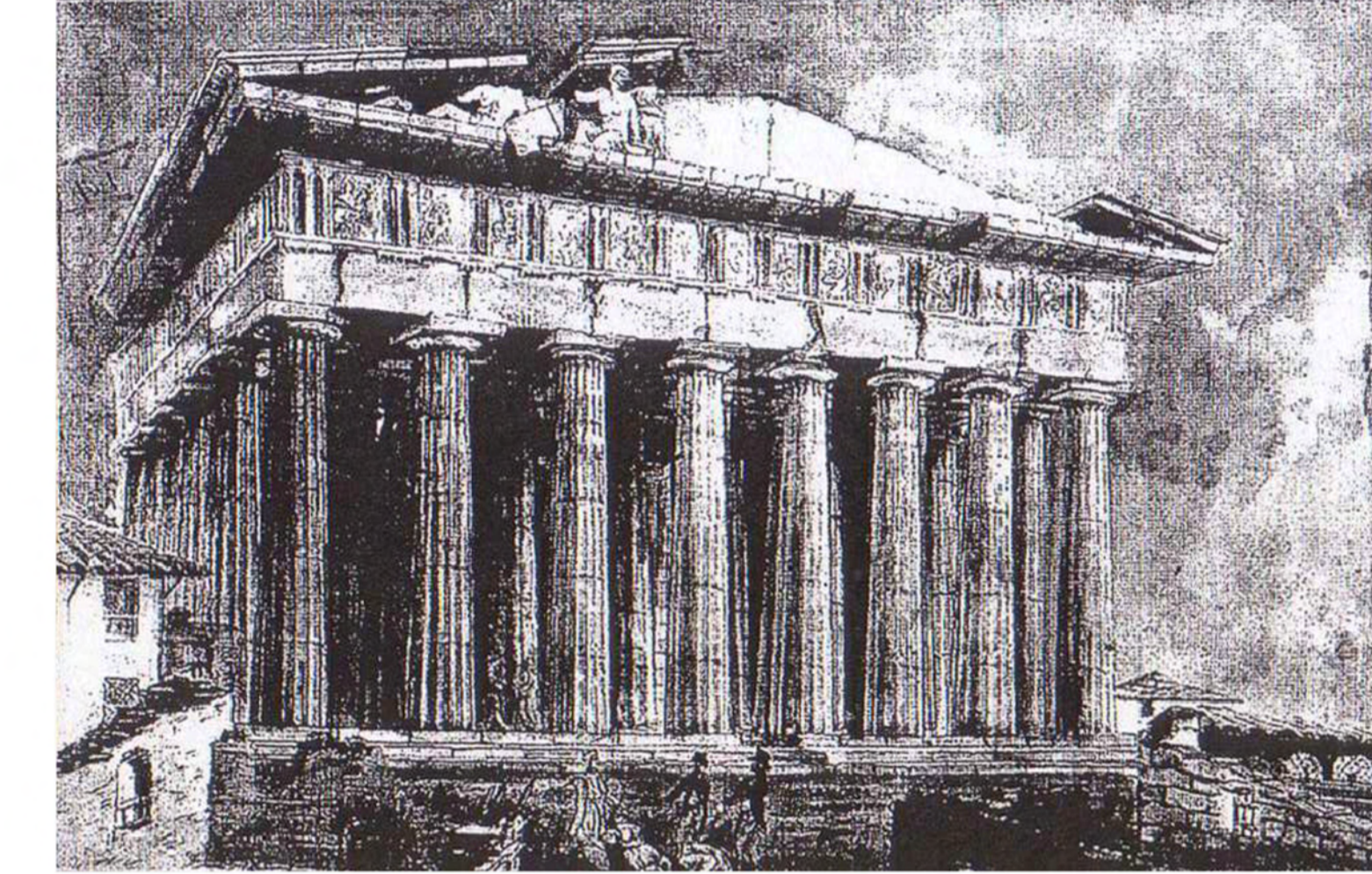
Το δυτικό αέτωμα του Παρθενώνα όπως διασώζονταν μέχρι τις αρχές του 19 ου αι και εναλλακτικές προτάσεις αποκατάστασης
The west pediment of the Parthenon at the beginning of the 19th century and restoration proposals

R. Dalton 1749

L. S. Fauvel

W. Gell 1801

Πλήρης συμπλήρωση ορθοστατών τυμπάνου - Εγκεκριμένη Πρόταση, ηλεκτρ. επεξεργασία Β. Μανιδάκη

Complete supplementation of the tympanum – Approved Proposal, illustration V. Manidaki

Μερική συμπλήρωση ορθοστατών τυμπάνου - Εναλλακτική Πρόταση, ηλεκτρ. επεξεργασία Β. Μανιδάκη

Partial supplementation of the tympanum – Alternative Proposal, illustration V. Manidaki

Η δυτική πλευρά πριν την έναρξη του τρέχοντος προγράμματος αποκατάστασης - Φωτ. Σ. Μαυρομιάτη

The west side before the beginning of the current restoration programme – Photo S. Mavrommatis